

Kriterier for at besetninger med restriksjoner på grunn av fotrâte skal kunne få dispensasjon for å slippe dyr på fellesbeite i utmark eller utmarksbeiter med liten smittekontakt

Vedtatt april 2009

Definisjoner:

Besetning med fotrâte: Kliniske funn på enkelt dyr forenlig med fotrâte i besetningen og *Dichelobacter nodosus* påvist ved PCR eller dyrking fra dyr i besetningen. Besetningen regnes også som smittet dersom det påvises *Dichelobacter nodosus* ved PCR eller dyrking fra dyr i besetningen uten at det foreligger kliniske funn på dyr i besetningen.

Klauvforandringer:

0 = ingen forandringer. Forandringer av grad 1, 2, 3, 4 eller 5 - se egen beskrivelse.

Kroniske klauvforandringer: Endringer i klauvform, sprekker og andre endringer av kronisk karakter som kan indikere fotrâte.

Fotrâtestatus: Fastsettes på grunnlag av de kliniske forandringer som registreres hos voksne dyr ved undersøkelse av båndlagt besetning før beiteslipp.

- Besetning med milde sjukdomstegn: Inntil 10 % av de voksne dyra kan ha grad 2 og inntil 2 % av dyra eller inntil 2 dyr kan ha grad 3, 4, eller 5.
- Besetning med alvorligere sjukdomstegn: Mer enn 10 % av de voksne dyra har grad 2 og/eller mer enn 2 % av dyra og mer enn 2 dyr har grad 3, 4 eller 5.

	<i>Besetning med milde sjukdomstegn</i>	<i>Besetning med alvorligere sjukdomstegn</i>
<i>1-100 voksne sauer</i>	Inntil 10 % kan ha grad 2 og inntil 2 dyr kan ha grad 3, 4 eller 5	Mer enn 10 % har grad 2 og/eller mer enn 2 dyr har grad 3, 4 eller 5
<i>Flere enn 100 voksne sauer</i>	Inntil 10 % kan ha grad 2 og inntil 2 % kan ha grad 3, 4, eller 5	Mer enn 10 % har grad 2 og/eller mer enn 2 % har grad 3, 4 eller 5

Fellesbeite: Fellesbeite er et beite der flere besetninger beiter sammen eller det er felles salte- eller sanke/skilleplass. Fellesbeite deles inn i kategoriene:

- Fellesbeite på innmark
- Fellesbeite på kulturbeite
- Fellesbeite i utmark

Utmarksbeite med liten smittekontakt mellom besetninger: Beite der dyr fra en enkelt besetning går fritt i et område som gjennom naturlig skille eller stor avstand, kun har sporadisk og tilfeldig kontakt med dyr fra andre besetninger.

Smittesanering: Gjennomføring av program godkjent av Mattilsynet, som tar sikte på å fjerne smitten fra besetningen.

Fotbad: Fotbad består av forvask i såpevann og etterfulgt av min. 15 minutter i 15 % sinkulfat eller 5 minutter i 3 % formalin, samt opphold på tørt underlag i 60 min. Pga. allergi- og kreftfare forbundet med bruk av formalin anbefales sinkulfat.

Bakgrunn

Høsten 2008 er det påvist fotrâte i et stort antall besetninger. Det vil ikke være mulig å gjennomføre sanering i mange av disse besetningene før beitesesongen 2009. Av den grunn er det behov for å utarbeide kriterier som skal legges til grunn ved behandling av søknader om dispensasjon til å delta på fellesbeite. I det følgende taes forbehold om mulige endringer eller justeringer dersom ny kunnskap kommer til eller kartleggingen fører til at situasjonen forandres betydelig i løpet av våren 2009.

Vurdering av besetningen

Mattilsynet vurderer dispensasjon ut fra besetningens status med hensyn til fotråte. Vurderingen skal foretas så nær beiteslipp som mulig, men tidligst 6 uker før beiteslipp.

- Besetninger med milde sjukdomstegn kan få dispensasjon til å sende dyr på fellesbeite i utmark eller utmarksbeite med liten smittekontakt mellom besetninger etter nedenfor stående kriterier.
- Besetninger med alvorligere sjukdomstegn kan få dispensasjon til å sende dyr på utmarksbeite med liten smittekontakt mellom besetninger etter nedenfor stående kriterier og etter en skjønnsmessig vurdering av smittefaren opp mot alvorlighetsgraden av sjukdom i besetningen.
- Besetninger som i utgangspunktet har dyr med grad 3 eller mer, dyr med kroniske klauvforandringer, eller mange dyr med grad 1 eller mer, bør i løpet av vinteren / inneførsingsperioden gjennomføre tiltak for å redusere forekomst og alvorlighet når det gjelder klauvforandringer som indikerer fotråte. Slike tiltak kan være klauvpleie, fotbading, eventuell utsjalling av dyr og tørt og reint miljø. Dersom det lykkes med å komme ned til besetningsnivåer som beskrevet over, kan eier søke om dispensasjon til å delta på fellesbeite i utmark eller på utmarksbeite med liten smittekontakt mellom besetninger.

Kriterier for dispensasjon

- Gjennomgang av alle klauver på alle voksne dyr så nær beiteslipp som praktisk mulig, men tidligst 6 uker før.
- Dyr med tegn på fotråte skilles ut, gis nødvendig behandling og holdes for seg selv.
- Dyr uten tegn til fotråte (grad 0) skal fotbades minimum en gang etter undersøkelse og før slipp på fellesbeite i utmark eller utmarksbeite med liten smittekontakt mellom besetninger. Etter fotbading skal dyra helst direkte på transportmiddel til beite, eventuelt til oppstalling på reint underlag eller beite som ikke er brukt av klauvdyr siste 14 dager. Disse dyra må ikke ha smittemessig kontakt med andre dyr i besetningen.
- Dyr med grad 1 kan slippes/ettersendes på fellesbeite i utmark eller utmarksbeiter med liten smittekontakt mellom besetninger under forutsetning av at de gjennomgår to fotbad før slipping, med oppstalling på reint underlag/ beite etter begge badingene og maksimalt 7 dager mellom hver bading. Vilkår for siste bading som over.
- Dyr med grad 2, 3, 4, 5 eller med kroniske forandringer ved gjennomgangen, skal ikke slippes på fellesbeite eller på utmarksbeite med lav smittekontakt.
- På utmarksbeite med liten smittekontakt mellom besetninger, skal den enkelte dyreeier slippe dyra uten kontakt med andre besetninger. Dyra skal sankes med minst mulig kontakt mot andre besetninger.
- Halte dyr på beite skal undersøkes og evt tas hjem.
- Besetninger som er inne i et saneringsprogram med tre gjennomførte fotbad, og der det ved klinisk undersøkelse av alle dyr før beiteslipp ikke finnes dyr med kliniske symptomer, kan sende dyra på fellesbeite eller utmarksbeite uten nye fotbad, men skal ellers følge de andre kriteriene ovenfor.
- Det kan også bli stilt krav til m.a. transport.

Utfyllende beskrivelser:

Klauvforandringer: etter australsk definisjon (0-5 + kronikere)

0: ingen forandringer

1: litt rød, fuktig, kan skyldes klauvspalteeksem eller tidlig /mildt stadium av fotråte

2: tydeligere betennelse i klauvspalten, begynnende nedsmelting i overgangen mellom hud og horn – ikke underminering

3-5 underminering av vegg-/sålehorn

3: halvmåneformig fra aksialfura/klauvspalten (3 a, 3b, 3c)

4: hele sålen ut til hardt horn i ytterveggen

5: underminering av ytterveggen i klauvkapselen (deler/hele)

Kroniske forandringer: deformerte klauver, kan være vanskelig å skille fra andre årsaker.